

ประเมินผลการดำเนินงานเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบ
อันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : กรณีจังหวัดนราธิวาส

Evaluate the Healing and Restoration of the Damaged and Affected by Unrest in
The Southern Provinces : Narathiwat Province

รสสุคนธ์ แสงมณี ปร.ด (Rossukon Sangmanee, Ph.D.)¹

จงรัก พลาศัย Ed.D. (Chongrak Plasai, Ed.D.)²

คลอง วงศ์สุขมนตรี ศศ.ม.(Klong Wongsukmontri, M.S.)²

สายทอง แก้วฉาย ปร.ด (Saithong Keawchai, Ph.D.)³

วันชัย แก้วหนูนวล ศศ.ม. (Wanchai Keawnoonun, M.S.)⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ เป็นวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินผลการดำเนินงานเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหา อุปสรรค ของการดำเนินการ รวบรวมโดยแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานเยียวยาและฟื้นฟูจากผู้ได้รับความเสียหาย จำนวน 380 คน สัมภาษณ์และสนทนากลุ่มผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และผู้ปฏิบัติงานเยียวยา จำนวน 50 คน ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาของแบบสอบถามโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และหาค่าความเชื่อมั่นได้ 0.87 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ได้รับความเสียหายฯ พึงพอใจต่อการปฏิบัติงานด้านเยียวยาและต่อรูปแบบการช่วยเหลือเยียวยาในระดับปานกลาง พึงพอใจต่อการดูแลของรัฐในระดับมาก จุดอ่อนของการเยียวยา คือ หลักเกณฑ์การเยียวยายังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่ม ขาดการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานเยียวยาเพื่อนำไปสู่การวางแผนเยียวยาอย่างเป็นระบบ จุดแข็งคือ ผู้ได้รับความเสียหายฯ มีทักษะเชิงบวกต่อการเยียวยา และมีการตั้งเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ดูแลซึ่งกันและกัน ปัญหาและอุปสรรคคือหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเยียวยาที่ไม่เท่ากันทำให้เกิดความแตกแยก การทำงานเยียวยาไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

คำสำคัญ : การดำเนินงานเยียวยาและฟื้นฟู ผู้ได้รับความเสียหาย ผู้ได้รับผลกระทบ เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

³ อาจารย์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

⁴ อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

Abstract

This is a descriptive research. The objectives are to 1) evaluate the healing and restoration of the damaged and affection by the unrest in the southern provinces, 2) identify strengths and weaknesses, problems and suggestions of the action. Data were collected by questionnaires from 380 people who are the victim of damaged and affection by the unrest, the interviews and discussion groups have been suffered the damaged and also a group of 50 practitioners. Treat validity and content validity of the tool and the reliability was 0.87.

The results stated the damage caused by the unrest, describing satisfaction with their work, the healing and aid healing pattern level. Satisfactions with the care of the state level, Remedy of the weaknesses are described. The rules do not cover all the remedies. The analysis and synthesis of information for the operations to heal, leading to a systematic plan to remedy the strengths are damaged as a positive attitude towards healing. And have set up a network to share and learn each other's care. Barriers are the rules for paying unequal treatment caused a rift. The remedy is shown the same standard.

Keywords : Evaluate the Healing and Restoration, Damaged, Affected, Unrest in the southern provinces

บทนำ

ปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาจถือได้ว่าเป็นวิกฤตการณ์ที่ร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ของจังหวัดชายแดนภาคใต้และของประเทศ เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่เหตุการณ์ปล้นปืนจากค่ายทหารในจังหวัดนราธิวาสเมื่อต้นปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ต้องพบอุปสรรค คือ ไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน ปัญหาที่เกิดขึ้นยากต่อการแก้ไขและทำให้เกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้น (กระทรวงมหาดไทย, 2547) สอดคล้องกับผลการศึกษาของวันชัย วัฒนศัพท์ (2551) ที่พบข้อสรุปว่า ปัญหาภาคใต้เป็นประเด็นที่ผสมผสานของชาติพันธุ์ของพี่น้องชาวมลายูปัตตานีที่ประสงค์จะรักษาอัตลักษณ์ ทั้งภาษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่ผูกพันมาตั้งแต่ดั้งเดิม ความคิดแบ่งแยกดินแดนนั้นยังมีแนวคิดและหลักฐานแน่นอน ปัจจุบันสถานการณ์ความรุนแรงยังไม่มีการยุติลงแม้เหตุการณ์อาจจะลดความถี่และจำนวนครั้งลงแต่กลับเพิ่มความรุนแรงขึ้น ข้อเสนอแนะเชิงรุกที่ต้องการตอบโจทย์ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้และมุ่งแก้ไขที่รากเหง้าของปัญหา โดยเสนอแนะแนวทางที่อยู่บนพื้นฐานของความจริงสามารถเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นได้จริง เพื่อให้เห็นการทำงานของสันติวิธีที่เป็นรูปธรรมที่สำคัญข้อหนึ่ง คือ กำหนดยุทธศาสตร์สื่อสารสังคมเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่งคนในสังคมใหญ่กับในพื้นที่ในการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนความหลากหลายภายในสังคมพหุวัฒนธรรมไทย การแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้จะสำเร็จหรือไม่ ส่วนหนึ่งที่สำคัญนั้นขึ้นอยู่กับ การสื่อสารทำความเข้าใจกับสังคมในพื้นที่และสังคมส่วนใหญ่เพื่อให้เกิดความเข้าใจสภาพปัญหา รากเหง้าของปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาคือชัดเจนตรงกัน รวมทั้งเน้นการสื่อสารเพื่อสร้างกระบวนการทัศนคติที่เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ระหว่งคนที่มีความแตกต่างหลากหลายภายในสังคมไทยที่มีลักษณะพหุวัฒนธรรมไม่เมื่อคติทางอัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ที่อาจก่อให้เกิดความหวาดระแวง ความแตกแยกและนำไปสู่ความรุนแรงได้ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้าใจในสังคม ปลุกฝังทัศนคติที่ให้เกิดรักกันและกัน มีความอดทนกันได้และฟื้นฟูความไว้วางใจเชื่อใจระหว่งสังคมไทยพหุกับสังคมมลายูปัตตานี ตลอดจนสร้างความรู้สึกของความเป็นพวกเดียวกัน (นักศึกษาลัทธิสุตประกาศนียบัตรชั้นสูงการเสริมสร้างสันติสุข รุ่นที่ 1, 2552) เช่นเดียวกับผลการศึกษาของวันชัย วัฒนศัพท์ (2551) ที่ระบุว่า กระบวนการเสวนาหาทางออกหรือประสาเสวนากับประชาชนในท้องถิ่น โดยการฟังอย่างเข้าใจที่เอาใจเขามาใส่ใจเรา สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

ให้โอกาสคนในท้องถิ่นดูแลชีวิตและทรัพย์สินของเขาเองมากขึ้น เปิดโอกาสประชาสังคมให้มีบทบาทในการสร้างสันติภาพ และสิ่งสำคัญที่สุดก่อนสิ่งอื่นใด คือ จะต้องสร้างความไว้วางใจ พื้นความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นโดยทำความจริงให้ปรากฏ ใช้ความกรุณา นำจัดการให้เกิดความยุติธรรมทั้งทางกฎหมายและยุติธรรมทางสังคม สันติภาพจะไม่เกิดขึ้น ถ้าสันติภาพนั้นไม่ได้ยืนอยู่บนความยุติธรรม

การเยียวยา เป็นวิธีการสำคัญที่ภาครัฐนำมาใช้ลดความขัดแย้ง สร้างความสมานฉันท์และสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การเยียวยาในกรณีปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ เมื่อนายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 160/2548 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม 2548 แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายและอำนวยการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กยต.) ซึ่งมีนายจตุพรนต์ ฉายแสง เป็นประธานเพื่อช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบทุกกรณี มีการตั้งกองทุนสมานฉันท์แห่งชาติและได้ระดมเงินในการสงเคราะห์แก่ครอบครัวพี่น้องคนไทยทั้งฝ่ายรัฐและประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่ซึ่งเสนอว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือผ่านสื่อต่างๆ และสื่อในท้องถิ่น อีกทั้งควรประสานงานกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ และตั้งคณะกรรมการเพื่อดูแลเรื่องการเยียวยาโดยเฉพาะเพื่อความรวดเร็ว (คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.), 2549)

การเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 ถึงปัจจุบัน (2555) เป็นกลยุทธ์สำคัญที่ภาครัฐใช้เพื่อซ่อมแซมความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลทั้งทางด้านกายภาพและด้านจิตใจ โดยอิงเกณฑ์มาตรฐานตามหลักสากลเป็นบรรทัดฐานในการเยียวยา บุคคลที่เป็นผู้ได้รับความเสียหายและได้รับผลกระทบที่จะได้รับการช่วยเหลือเยียวยาฟื้นฟู แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประชาชนทั่วไป กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ กลุ่มผู้ที่ถูกกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ก่อเหตุรุนแรงที่เป็นเหตุการ์ณเฉพาะกรณี และกลุ่มกรณีถูกควบคุมตัวหรือถูกคุมขัง หรือถูกดำเนินคดีเป็นผู้ต้องหาหรือเป็นจำเลย บุคคลที่ได้รับการช่วยเหลือและได้รับผลกระทบอันสืบเนื่องจากความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ดังกล่าว มีความอ่อนไหวและเปราะบางทั้งทางร่างกายและจิตใจเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งยังมีข้อจำกัดในการดำเนินงานเยียวยาและฟื้นฟูบางประการ ทั้งจากตัวผู้ได้รับความเสียหายและได้รับผลกระทบเองฝ่ายหนึ่ง และในส่วนของหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงผู้ปฏิบัติการที่ทำหน้าที่เยียวยาและฟื้นฟูในระดับต่างๆ ด้วยเหตุนี้ เพื่อให้กลไกเยียวยาเป็นพลังในการลบรอยบาดแผลและสมานแผลใจไปสู่ความสมานฉันท์ในพื้นที่ จึงควรมีการทบทวน ประเมินรูปแบบและกระบวนการเยียวยาและฟื้นฟู ทั้งวิธีการให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน วิธีการดูแลด้านจิตใจ วิธีการเข้าถึงตัวผู้ได้รับความเสียหายและผลกระทบ และวิธีการอื่นๆ อันนำไปสู่การได้ใจประชาชนซึ่งเป็นผู้ได้รับความเสียหายและผลกระทบดังกล่าว

ดังนั้น ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้และเครือข่ายวิชาการพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วย คณะผู้วิจัยจาก มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา และมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ จึงได้ตกลงทำความร่วมมือในการ วิจัยประเมินผลการดำเนินงานเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจากเหตุการ์ณความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งนอกจากนั้นไปผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพในการเยียวยาและฟื้นฟู การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานแล้ว ยังนำไปสู่การพัฒนากลไกการเยียวยาและฟื้นฟูทั้งในระยะเร่งด่วนและต่อเนื่องในระยะยาว ทั้งนี้เพื่อให้กลไกดังกล่าวเป็นพลังในการเฝ้าระวัง ลบรอยบาดแผลและสมานแผลใจไปสู่การฟื้นคืนความสัมพันธ์ ความสมานฉันท์และสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยคณะผู้วิจัยของมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ รับผิดชอบศึกษาข้อมูลในจังหวัดนราธิวาส

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินผลการดำเนินงานเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : กรณีจังหวัดนราธิวาส
2. เพื่อศึกษาจุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหาและอุปสรรค ของการดำเนินงานเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : กรณีจังหวัดนราธิวาส

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การประเมินผลการดำเนินงานเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน เพื่อหาแนวทางการพัฒนาหลักการขับเคลื่อนการทำงานเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดสงขลา 4 อำเภอ (เทพา นาทวี จะนะ และสะบ้ายอย) รวมจำนวนทั้งสิ้น 9,587 คน (ข้อมูลของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ณ วันที่ 25 ตุลาคม 2555) โดยจำแนกออกเป็น 4 กลุ่ม ตามประกาศคณะกรรมการเยียวยา (ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2555) ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ประชาชนทั่วไป จำนวน 7,767 คน กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 396 คน กลุ่มที่ 3 ผู้ที่ถูกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ก่อเหตุรุนแรงที่เป็นเหตุการณ์เฉพาะกรณี จำนวน 135 คน และกลุ่มที่ 4 บุคคลที่อยู่ในข่ายถูกควบคุมตัวหรือถูกคุมขัง หรือถูกดำเนินคดีเป็นผู้ต้องหา หรือเป็นจำเลย จำนวน 1,289 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง แบบทราบจำนวนประชากร ของทาร์ยามาเน โดยกำหนดความเชื่อมั่นที่ 95% ความผิดพลาดไม่เกิน 5% (ศรีบังอร สุวรรณพานิช, 2549) จำแนกตามจังหวัดและกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบ ได้กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในจังหวัดนราธิวาส จำนวนทั้งสิ้น 380 คน ประกอบด้วยกลุ่มที่ 1 จำนวน 183 คน กลุ่มที่ 2 จำนวน 84 คน กลุ่มที่ 3 จำนวน 43 คน และกลุ่มที่ 4 จำนวน 137 คน และเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกและเชื่อถือได้จากผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน ประกอบด้วยกลุ่มสหวิชาชีพ จำนวน 9 คน กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 21 คน และกลุ่มผู้ได้รับความเสียหายครอบครัว 4 กลุ่ม จำนวน 20 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่ม ซึ่งคณะผู้วิจัยจากมหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา และมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ร่วมกันสร้างจากการทบทวนวรรณกรรม บทความ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อร่วมกันพิจารณาและเพิ่มเติมปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะ และให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและภาษาเพื่อความเข้าใจ จากนั้นนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปทดลองใช้กับผู้ได้รับความเสียหาย จำนวน 20 คน และหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการประเมินผลการดำเนินงานเยี่ยมเยียนฯ มีลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ (มาก ปานกลางและน้อย)

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับการประเมินรูปแบบการช่วยเหลือเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับผลกระทบมีลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ (มาก ปานกลางและน้อย) โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย ในการให้คะแนนเป็น 3 ระดับ คือ คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.66 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 1.67-2.33 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง และคะแนนเฉลี่ย 2.34-3.00 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับมาก

ตอนที่ 4 เป็นข้อคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อการพัฒนาการเยี่ยมเยียนฯ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามโดยประชุมผู้ช่วยนักวิจัยเพื่อชี้แจง ทำความเข้าใจเกี่ยวกับแบบสอบถามและวิธีการเก็บข้อมูล การลงพื้นที่ตามกำหนด

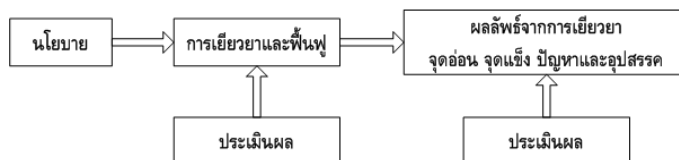
3.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม โดยคณะผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล และการสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์โดยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ค่าความถี่ ค่าความถี่และร้อยละ สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการดำเนินการเยี่ยมเยียนฯ และความพึงพอใจ นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาประกอบการสังเกต

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการดำเนินงานเยี่ยมเยียนฯ และฟื้นฟูผู้ได้รับความเสียหายฯ

1. ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย ร้อยละ 67.9 ส่วนใหญ่เป็นผู้ได้รับความเสียหายโดยตรง ร้อยละ 80.8 รองลงมาคือ พ่อ/แม่ของผู้ได้รับผลกระทบและบุตรของผู้ได้รับความเสียหาย ร้อยละ 39.7 เป็นผู้รับความเสียหายในอำเภอระแงะ รองลงมาเป็นผู้เสียหายในอำเภอบาเจาะ ตากใบ สุโหงโกลก อำเภอมือ และสุคีริน ตามลำดับ นับถือศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 73.4 มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกันคิดเป็นร้อยละ 60.3 ผู้ได้รับความเสียหายที่มีบุตร คิดเป็นร้อยละ 65.3 การศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 42.9 มีอาชีพรับจ้างทั่วไปคิดเป็นร้อยละ 47.9 รองลงมา มีอาชีพเกษตรกร/ทำนา/ทำสวน ร้อยละ 21.1 ส่วนใหญ่ ร้อยละ 91.6 ไม่มีตำแหน่งทางสังคมในชุมชน ผู้ได้รับความเสียหายที่พบมากที่สุดมีรายได้น้อย คิดเป็นร้อยละ 47.6 มีรายได้ของครัวเรือนต่อเดือน 5,000 - 10,000 บาท และ ร้อยละ 31.3 มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 84.7

ผู้ได้รับความเสียหายมีประเภทคดี ที่ได้การรับรองตามหลักเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 62.6 รองลงมา เป็นกลุ่มที่ถูกควบคุมตัว คும்ขังหรือดำเนินคดี คิดเป็น ร้อยละ35.0 โดยเป็นความเสียหายด้านร่างกาย ร้อยละ 64.2 เป็นผู้ที่เสียชีวิต คิดเป็นร้อยละ 20.8 รองลงมา มีความบาดเจ็บ ร้อยละ18.2 และ พุทธภาพ/พิการ ร้อยละ10.3 สำหรับ ความเสียหายของทรัพย์สิน ที่พบมากที่สุดเป็นความเสียหายของยานพาหนะ ร้อยละ6.8 รองลงมา คือ ความเสียหายของบ้าน ร้านค้าและสวน เมื่อแบ่งประเภทบุคคลตามงานเยียวยา เป็น ประชาชนทั่วไป/ราชการบำนาญ ร้อยละ 38.2 เป็นผู้ถูกควบคุมตัว หรือถูกคุมขัง หรือถูกดำเนินคดีเป็นผู้ต้องหา หรือเป็น จำเลยและถูกควบคุมตัวหรือคุมขัง ร้อยละ 35.2 รองลงมา เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ร้อยละ19.7 และ ผู้ถูกกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐากรณี 25 ต.ค. 2547 (ตากใบ) ร้อยละ 6.3 กรณีที่เป็นผู้ได้รับผลกระทบที่ได้รับบาดเจ็บ พบว่า ร้อยละ 51.9 การบาดเจ็บหายเป็นปกติ สำหรับปัญหาด้านจิตใจ พบว่า ร้อยละ61.4 ไม่มีปัญหาทางด้านจิตใจ ร้อยละ 21.9 ยังรู้สึกกลัวและร้อยละ12.9 ยังมีความเครียดและกังวล

การเยียวยาตามระเบียบ กฎหมาย และเงินช่วยเหลือ ตามมติ ครม. พบว่า ร้อยละ96.7 ได้รับเงินเยียวยาจากศูนย์ช่วยเหลือเยียวยาอำเภอ/จังหวัด ร้อยละ 91.9 ได้รับการเยียวยาจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พ.ม.) ร้อยละ 68.1 ได้รับเงินยืมซีฟรายเดือน (บาท/เดือน และ ร้อยละ 49.5 ได้รับทุนการศึกษา (บาท/ปี) จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัด (ศษ.) นอกจากนี้ ร้อยละ 56.7 ได้รับค่าจัดการศพ (บาท/ราย) จากสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด (ป.ก.) และร้อยละ 72.9 ได้รับความช่วยเหลือจากสำนักงานยุติธรรมจังหวัด (ผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ)

ส่วนที่ 2 ผลการดำเนินการเยียวยาและฟื้นฟูบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย

2.1 ผลการดำเนินการเยียวยาและฟื้นฟูบุคคลผู้ได้รับความเสียหายในภาพรวม

ผลการศึกษาดำเนินการเยียวยาและฟื้นฟูบุคคลผู้ได้รับความเสียหายในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับการช่วยเหลือเยียวยาตามเกณฑ์ในด้านต่างๆ ร้อยละ 29.3 - 68.5 โดยได้รับการช่วยเหลือเยียวยาด้านการเยี่ยมเยียน เป็นลำดับหนึ่ง (ร้อยละ 68.50) รองลงมาคือด้านการรักษาพยาบาล (ร้อยละ 66.50) ส่วนด้านที่ได้น้อยที่สุดคือ ด้านทรัพย์สิน (ร้อยละ 29.30) สำหรับการประเมินความพึงพอใจต่อการดำเนินการเยียวยา พบว่า พึงพอใจทุกด้านในระดับปานกลาง ลำดับหนึ่งคือด้านการรักษาพยาบาล (\bar{X} =1.95) รองลงมาคือด้านการเยี่ยมเยียน (\bar{X} =1.87) ลำดับสุดท้ายคือค่าใช้จ่ายในการประกอบศาสนกิจ (\bar{X} =1.67) รายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการได้รับและความพึงพอใจต่อผลการดำเนินการเยียวยา ในภาพรวม

การได้รับและความพึงพอใจต่อผลการดำเนินการเยียวยา	ได้รับตามเกณฑ์		ระดับความพึงพอใจ		
	จำนวน	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านการรักษาพยาบาล	253	66.5%	1.95	.76	ปานกลาง
2. ด้านค่าใช้จ่ายในการประกอบศาสนกิจ	126	33.3%	1.67	.77	ปานกลาง
3. ด้านการศึกษา	191	50.4%	1.75	.73	ปานกลาง
4. ด้านทรัพย์สิน	111	29.3%	1.69	.65	ปานกลาง
5. ด้านการประกอบอาชีพ	217	57.1%	1.71	.72	ปานกลาง
6. ด้านกฎหมายและการดำเนินคดี	135	35.6%	1.83	.70	ปานกลาง
7. ด้านการเยี่ยมเยียน	260	68.5%	1.87	.78	ปานกลาง

2.2 ผลการดำเนินการเยียวยาและฟื้นฟูบุคคลผู้ได้รับความเสียหายด้านการรักษาพยาบาล

ผลการศึกษาดำเนินการด้านการรักษาพยาบาล พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับการรักษาพยาบาลสูงสุดทางด้านจิตใจ โดยได้รับร้อยละ 70.0 รองลงมาคือได้รับการรักษาทางกาย ร้อยละ 69.2 และได้รับการส่งต่อ ร้อยละ 68.9 สำหรับการสนับสนุนอุปกรณ์ทางการแพทย์ กลุ่มตัวอย่างได้รับร้อยละ 57.9 โดยมีระดับความพึงพอใจทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการได้รับและความพึงพอใจต่อผลการดำเนินการเยียวยา ด้านการรักษาพยาบาล

การได้รับและความพึงพอใจต่อผลการดำเนินการเยียวยา	ได้รับตามเกณฑ์		ระดับความพึงพอใจ		
	จำนวน	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การรักษาพยาบาลทางด้านร่างกายโดยแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง	263	69.2	1.97	.74	ปานกลาง
2. การรักษาพยาบาลทางด้านจิตใจโดยแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง	266	70.0	1.97	.75	ปานกลาง
3. การส่งต่อ ผู้พิการหรือฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านร่างกาย จิตใจ	262	68.9	1.93	.73	ปานกลาง
4. การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์	220	57.9	1.99	.84	ปานกลาง

2.3 ผลการดำเนินการเยียวยาและฟื้นฟูบุคคลผู้ได้รับความเสียหายด้านค่าใช้จ่ายในการประกอบ

ศาสนกิจ

ผลการศึกษาดำเนินการด้านค่าใช้จ่ายในการประกอบศาสนกิจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับการช่วยเหลือในการประกอบพิธีฮัจญ์ ร้อยละ 40.5 สำหรับการประกอบศาสนกิจตามหลักศาสนอื่น ได้รับร้อยละ 26.1 โดยมีระดับความพึงพอใจทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการได้รับและความพึงพอใจต่อผลการดำเนินการเยียวยา ด้านค่าใช้จ่ายในการประกอบศาสนกิจ

การได้รับและความพึงพอใจต่อผลการดำเนินการเยียวยา	ได้รับตามเกณฑ์		ระดับความพึงพอใจ		
	จำนวน	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
5. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางให้ไปประกอบพิธีฮัจญ์ หรืออุมเราะฮ์ ณ ประเทศซาอุดีอาระเบีย	154	40.5	1.75	.79	ปานกลาง
6. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางให้ไปประกอบศาสนกิจตามหลักศาสนอื่น	99	26.1	1.59	.74	ปานกลาง

2.4 ผลการดำเนินการเยียวยาและฟื้นฟูบุคคลผู้ได้รับความเสียหายด้านการศึกษา

ผลการศึกษาคำตอบรับการเยียวยาด้านการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับการเยียวยาตามเกณฑ์ ร้อยละ 64.2 สำหรับสิทธิการศึกษาของตนเอง ได้รับร้อยละ 27.1 และได้รับค่าใช้จ่ายต่อเนื่อง ร้อยละ 60 โดยมีระดับความพึงพอใจในหัวข้อการใช้สิทธิในการรับการศึกษาของตนเองอยู่ในระดับน้อย และพึงพอใจการให้สิทธิการเข้ารับการศึกษานอกระบบและการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงการได้รับและความพึงพอใจต่อผลการดำเนินการเยียวยาด้านการศึกษา

การได้รับและความพึงพอใจต่อผลการดำเนินการเยียวยา	ได้รับตามเกณฑ์		ระดับความพึงพอใจ		
	จำนวน	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
7. การให้สิทธิในการเข้ารับการศึกษานอกระบบของตนเอง	103	27.1	1.49	.69	น้อย
8. การให้สิทธิในการเข้ารับการศึกษานอกระบบของทายาท	244	64.2	1.91	.74	ปานกลาง
9. การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	228	60.0	1.86	.76	ปานกลาง

2.5 ผลการดำเนินการเยียวยาและฟื้นฟูบุคคลผู้ได้รับความเสียหายด้านทรัพย์สิน

ผลการศึกษาคำตอบรับการเยียวยาทรัพย์สิน พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับการเยียวยาตามเกณฑ์ ร้อยละ 28.2 และกรณีทรัพย์สินเสียหาย ได้รับการเยียวยาการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ร้อยละ 30.5 โดยมีระดับความพึงพอใจทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงการได้รับและความพึงพอใจต่อผลการดำเนินการเยียวยาทรัพย์สิน

การได้รับและความพึงพอใจต่อผลการดำเนินการเยียวยา	ได้รับตามเกณฑ์		ระดับความพึงพอใจ		
	จำนวน	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
10. การช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายด้านทรัพย์สิน	107	28.3	1.68	.64	ปานกลาง
11. กรณีทรัพย์สินเสียหาย การซ่อมแซมที่อยู่อาศัย	116	30.5	1.70	.65	ปานกลาง

2.6 ผลการดำเนินการเยียวยาและฟื้นฟูบุคคลผู้ได้รับความเสียหายด้านการประกอบอาชีพ

ผลการศึกษาคำตอบรับการเยียวยาด้านการประกอบอาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพ ร้อยละ 61.8 และได้รับการส่งเสริมที่ทำกิน ร้อยละ 52.4 โดยมีระดับความพึงพอใจทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงการได้รับและความพึงพอใจต่อผลการดำเนินการเยียวยาด้านการประกอบอาชีพ

การได้รับและความพึงพอใจต่อผลการดำเนินการเยียวยา	ได้รับตามเกณฑ์		ระดับความพึงพอใจ		
	จำนวน	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
12. การช่วยเหลือด้านที่ทำกิน	199	52.4	1.69	.72	ปานกลาง
13. การส่งเสริมด้านการประกอบอาชีพ	235	61.8	1.75	.72	ปานกลาง

2.7 ผลการดำเนินการเยียวยาและฟื้นฟูบุคคลผู้ได้รับความเสียหายด้านกฎหมายและการดำเนินคดี

ผลการศึกษาการได้รับการเยียวยาตามกฎหมายและการดำเนินคดี พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับการช่วยเหลือในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร้อยละ 47.4 รองลงมาคือค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงความเป็นธรรม ร้อยละ 32.6 การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ร้อยละ 31.6 และการช่วยเหลือเยียวยาตามกฎหมาย ร้อยละ 30.8 โดยมีระดับความพึงพอใจทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงการได้รับและความพึงพอใจต่อผลการดำเนินการเยียวยาตามกฎหมายและการดำเนินคดี

การได้รับและความพึงพอใจต่อผลการดำเนินการเยียวยา	ได้รับตามเกณฑ์		ระดับความพึงพอใจ		
	จำนวน	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
14. การช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน	120	31.6	1.84	.67	ปานกลาง
15. การช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงความเป็นธรรม	124	32.6	1.82	.69	ปานกลาง
16. การช่วยเหลือเยียวยาตามกฎหมาย การฟ้องร้อง การดำเนินคดี	117	30.8	1.82	.72	ปานกลาง
17. การช่วยเหลือการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	180	47.4	1.83	.75	ปานกลาง

2.8 ผลการดำเนินการเยียวยาและฟื้นฟูบุคคลผู้ได้รับความเสียหายด้านการเยี่ยมเยียน

ผลการศึกษาการช่วยเหลือเยียวยาด้านการเยี่ยมเยียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่ามีการจัดตั้งสถาบันส่งเสริมการศึกษาเยียวยาฟื้นฟูผู้พิการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ร้อยละ 68.9 และได้รับการเยี่ยมเยียนอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 68.2 โดยมีระดับความพึงพอใจทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงการได้รับและความพึงพอใจต่อผลการดำเนินการเยี่ยมเยียน ด้านการเยี่ยมเยียน

การได้รับและความพึงพอใจต่อผลการดำเนินการเยี่ยมเยียน	ได้รับตามเกณฑ์		ระดับความพึงพอใจ		
	จำนวน	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
18. การจัดตั้งสถาบันส่งเสริมการศึกษาเยี่ยมเยียนฟื้นฟูผู้พิการในจังหวัดชายแดนภาคใต้	262	68.9	1.79	.78	ปานกลาง
19. การได้รับการเยี่ยมเยียนอย่างต่อเนื่องโดยกลุ่มสหวิชาชีพ	259	68.2	1.95	.78	ปานกลาง

ตอนที่ 2 จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการดำเนินงานเยี่ยมเยียน และฟื้นฟูผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะของการดำเนินงานเยี่ยมเยียนได้จากผู้ให้ข้อมูลที่มียุทธศาสตร์ตามเกณฑ์และเกี่ยวข้องกับการเยี่ยมเยียนและฟื้นฟู ได้แก่ กลุ่มสหวิชาชีพ กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ และกลุ่มผู้ได้รับความเสียหายที่หลากหลายและครอบคลุมทุกกลุ่ม จำนวน 50 คน ดังนี้

1. **จุดอ่อน** ระเบียบ/หลักเกณฑ์การช่วยเหลือ บางระเบียบไม่สอดคล้องสภาพจริง การเยี่ยมเยียนหลายขั้นตอน เอกสารมีจำนวนมาก ผู้ได้รับความเสียหายยังไม่ค่อยทราบเกี่ยวกับสิทธิการเยี่ยมเยียน เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเยี่ยมเยียนไม่มีขวัญกำลังใจ ขาดงบประมาณสนับสนุนต้องทำงานอื่นด้วย ทำให้ทำงานด้านการเยี่ยมเยียนไม่เต็มที่ ข้อมูลผู้ได้รับความเสียหายไม่ครบถ้วน ผู้ได้รับความเสียหายไม่แน่ใจความจริงใจของภาครัฐ

2. **จุดแข็ง** ผู้ได้รับความเสียหายตระหนักถึงการดูแลของรัฐ เห็นถึงความพยายามที่ภาครัฐผลักดันที่จะช่วยเหลือประชาชนให้มากที่สุด การรับรองเหตุการณ์จาก 3 ฝ่าย ทำให้มีความโปร่งใสและเป็นธรรม การช่วยเหลือเยี่ยมเยียนผู้บาดเจ็บจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางของรัฐ การให้ความช่วยเหลือเยี่ยมเยียนในเบื้องต้น ทำให้ผู้ได้รับผลกระทบไม่ว่าเหว ไม่โดนทอดทิ้ง เจ้าหน้าที่เยี่ยมเยียนระดับปฏิบัติเป็นผู้มีจิตอาสา ที่มงานเยี่ยมเยียนเข้มแข็ง มีศูนย์ประสานงานฯ ศว.ชต. ช่วยประสานการช่วยเหลืออีกทางหนึ่ง

3. **ปัญหา** ความขัดแย้งในการแบ่งส่วนเงินเยี่ยมเยียนและขาดประสิทธิภาพในการใช้เงิน ผู้ได้รับความเสียหายขาดข้อมูลทำให้ผู้ไม่หวังดีใช้เป็นเครื่องมือในการหลอกลวงประชาชน บางกรณีการรับรอง 3 ฝ่ายสรุปล่าช้า ทำให้รับเงินเยี่ยมเยียนล่าช้าด้วย การเยี่ยมเยียนผู้ได้รับผลกระทบไม่ต่อเนื่อง การทำงานของหน่วยงานรัฐไม่ค่อยประสาน ทำให้การเยี่ยมเยียนซ้ำซ้อนมาตรฐานการทำงานของเจ้าหน้าที่เยี่ยมเยียนอำเภอแต่ละจังหวัดต่างกัน

4. **อุปสรรค** ผู้ได้รับความเสียหายไม่เข้าใจกระบวนการเยี่ยมเยียน เกิดทัศนคติในเชิงลบ ชาวบ้านบางคนไม่รู้หนังสือไม่สามารถรับรู้สิทธิและไม่อาจเรียกร้อง อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ /ไม่มีเจ้าหน้าที่ทำงานเยี่ยมเยียนประจำ การลงเยี่ยมบ้านค่อนข้างเสี่ยง และยังขาดงบประมาณ จึงเยี่ยมได้ไม่ทั่วถึง ขาดความสม่ำเสมอ หน่วยงานที่ให้บริการด้านการเยี่ยมเยียนมีหลายหน่วยงาน ขาดความเป็นเอกภาพด้านข้อมูล

5. **ข้อเสนอแนะ** การเยี่ยมเยียนเป็นการแก้ที่ปลายเหตุ ต้องแก้ที่ความเข้าใจและให้คนในพื้นที่แก้ปัญหาของตนเอง ปรับหลักเกณฑ์และระเบียบให้สอดคล้องความเป็นจริง ควรให้ความช่วยเหลือด้านอาชีพ และควรสำรวจความต้องการก่อน ควรมีศูนย์เยี่ยมเยียนแบบบูรณาการจังหวัดละ 1 แห่ง ยึดหลักเกณฑ์เยี่ยมเยียนและฟื้นฟูแบบองค์รวม รูปแบบการเยี่ยมเยียน ควรหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการ รัฐควรปรับปรุงกระบวนการและวิธีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ควรมีการพัฒนาเจ้าหน้าที่เยี่ยมเยียน

โดยเพิ่มพูนความรู้ ให้ความมั่นคงและสวัสดิการต่างๆ ประเมินความพึงพอใจของประชาชนเป็นระยะ ควรทำงานในเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ ร่วมกับหน่วยงานอื่นในลักษณะแบบบูรณาการ และควรเน้นบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการจัดอบรมผู้นำชุมชน / บัณฑิตอาสา / อาสาสมัครชุมชน เพื่อเป็นเครือข่ายสนับสนุนงานเยี่ยมเยียนในชุมชน ควรพัฒนาฐานข้อมูลโดยจัดทำเว็บไซต์ฐานข้อมูล ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้บันทึกข้อมูลและตรวจสอบทางออนไลน์ ควรมีการสร้างกลุ่มเพื่อความเข้มแข็ง มีทุนให้ทำอาชีพ / การศึกษา

อภิปรายผลการศึกษา

1. การประเมินผลการดำเนินงานเยี่ยมเยียนและฟื้นฟูผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ผู้ได้รับความเสียหายฯ พึงพอใจการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่ทำงานด้านเยี่ยมเยียนและฟื้นฟูในระดับปานกลาง พึงพอใจต่อรูปแบบการช่วยเหลือเยี่ยมเยียนและฟื้นฟูในระดับปานกลาง แต่มีความพึงพอใจต่อการดูแลของรัฐในระดับมาก กล่าวได้ว่า หน่วยงานภาครัฐทำได้ดีในด้านการดูแลผู้ได้รับความเสียหายฯ ส่วนการปฏิบัติงานด้านเยี่ยมเยียนและฟื้นฟู และรูปแบบการช่วยเหลือเยี่ยมเยียนและฟื้นฟูยังต้องพัฒนาต่อไป การที่หน่วยงานภาครัฐที่ปฏิบัติงานด้านการเยี่ยมเยียนและรูปแบบการช่วยเหลือเยี่ยมเยียนยังไม่ได้ใจประชาชน อาจมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น การประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง ผู้นำท้องถิ่นยังไม่สืบทอดด้านการเยี่ยมเยียนทำให้ไม่สามารถเป็นที่พึ่งพาของผู้ได้รับความเสียหายฯ ได้ ยังมีหน่วยงานตรวจสอบระบบการเยี่ยมเยียนว่าความช่วยเหลือถึงมือผู้ได้รับผลกระทบอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยหรือไม่ แนวทางแก้ปัญหาระหว่างภาครัฐกับประชาชนไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ไม่มีเวทีให้ประชาชนได้แสดงออกอย่างอิสระ การกำหนดเกณฑ์พื้นที่การเยี่ยมเยียนยังสับสนระหว่างพื้นที่เกิดเหตุและที่อยู่อาศัย ระบบฐานข้อมูลของภาครัฐไม่เป็นปัจจุบัน

2. จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการดำเนินการเยี่ยมเยียนในมุมมองของผู้ปฏิบัติงานเยี่ยมเยียนและผู้ได้รับผลกระทบในภาพรวม พบว่า ยังมีจุดอ่อน ปัญหาและอุปสรรค หลายประเด็นที่จำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุง เช่น วางแผนการดำเนินงานเยี่ยมเยียนที่เป็นระบบ การวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลการเยี่ยมเยียนเพื่อการพัฒนาให้ดีขึ้น หลักเกณฑ์การจ่ายเงินเยี่ยมเยียนที่เป็นธรรม ความต่อเนื่องในการเยี่ยมเยียน ฯลฯ ส่วนจุดแข็งที่มี ควรเสริมความเข้มแข็งให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การจัดตั้งเครือข่ายผู้ได้รับผลกระทบเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนดูแลซึ่งกันและกัน มีการประสานงานช่วยเหลือเงินเยี่ยมเยียนระหว่างศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น สำหรับข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่าง ควรนำไปพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสม เช่น ปรับปรุงช่วยเหลือเงินเยี่ยมเยียนด้านการศึกษาโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล รัฐควรสำรวจความต้องการของผู้ได้รับความเสียหายฯ เพื่อช่วยเหลือให้ตรงจุด ควรมีการทำงานในเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ และควรมีการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานในลักษณะบูรณาการ ควรเน้นบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเสริมสร้างอาชีพให้กับคนในครอบครัวของผู้ได้รับความเสียหายฯ ควรจัดทำฐานข้อมูลผู้ได้รับผลกระทบอย่างเป็นระบบ เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาการขับเคลื่อนการทำงานเยี่ยมเยียนและฟื้นฟูผู้ได้รับความเสียหายฯ ได้แก่ การพัฒนาระบบการสื่อสารให้เข้าถึงใจประชาชน การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการเยี่ยมเยียนและฟื้นฟูแบบครบวงจร การพัฒนาการขับเคลื่อนการดำเนินงานเยี่ยมเยียนและฟื้นฟูในรูปแบบศูนย์บูรณาการ การพัฒนาการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการพัฒนาการขับเคลื่อนการทำงานของผู้ปฏิบัติงานเยี่ยมเยียนให้เป็นมาตรฐาน

อย่างไรก็ตาม การเยี่ยมเยียนเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งมีความสำคัญอย่างมาก เพราะหมายถึงภาครัฐมีความจริงใจ ไม่ได้ละทิ้งประชาชน รัฐมีความรับผิดชอบผู้ได้รับความเสียหายฯ ทั้งที่เกิดจากการกระทำของฝ่ายตรงข้ามรัฐ หรือการกระทำของรัฐ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐ แต่ในความเป็นจริง ประเด็นสำคัญ คือ

การเยียวยาเป็นการแก้ปัญหาให้แก่ผู้ถูกระทำหรือประชาชน ผู้บริสุทธิ์ ไม่ได้แก้ปัญหาหากลุ่มผู้กระทำความผิด จึงยังมองไม่เห็นภาพความสันติสุขในจังหวัดชายแดนใต้ การจะช่วยสร้างสันติภาพต้องช่วยกันแก้ไข้ปัญหาที่ต้นเหตุ ต้องจับคนกระทำผิดมาลงโทษไม่ว่าผู้กระทำผิดจะเป็นฝ่ายตรงข้ามรัฐ หรือรัฐเป็นผู้กระทำ ต้องมีความโปร่งใสเรื่องการดำเนินคดี และให้สิทธิการต่อสู้ในชั้นศาล นั่นคือ นโยบายของรัฐต้องเสมอภาค เท่าเทียมและเป็นธรรม สร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชน และให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง กำหนดนโยบายให้สอดคล้องต่อเนื่องกันทั้งระบบ การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจกับประชาชนอย่างทั่วถึง สร้างพื้นที่การพูดคุยระหว่างรัฐกับประชาชน ด้วยเหตุนี้ สิ่งที่ต้องทำควบคู่กัน คือ การฟื้นฟูชุมชนให้คืนกลับมาดังเดิม และเสริมความเข้มแข็งให้มากขึ้นได้นั้นควรเริ่มจากศาสนา หลักคำสอนของศาสนาที่ถูกต้อง สถาบันครอบครัวต้องเข้มแข็ง พ่อ-แม่-ลูก ภูมุนาที่ ชุมชนต้องรวมกัน จัดระเบียบชุมชน มีความสามัคคี ต้องสร้างความเชื่อมั่น ผู้นำมีความเป็นเอกภาพ ชุมชนร่วมกันดูแลตนเองโดยไม่พึ่งบุคคลภายนอก โดยมีเจ้าหน้าที่รัฐสนับสนุนการทำงาน และร่วมรับฟังข้อเสนอแนะจากชุมชน ผ่านเวทีชาวบ้าน รัฐและประชาชนมีช่องทางการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา โดยอยู่บนพื้นฐานของความยุติธรรม คุณธรรม และจริยธรรม

สรุป

ผลการประเมินการดำเนินงานการเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับความเสียหายและผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ผู้ได้รับความเสียหายและผลกระทบได้รับการช่วยเหลือเยียวยาในด้านการรักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายในการประกอบศาสนกิจ การศึกษา ทรัพย์สิน การประกอบอาชีพ กฎหมายและการดำเนินคดี และด้านการเยี่ยมเยียน ในทุกด้านตามเกณฑ์ซึ่งมากน้อยแตกต่างกันตามความเสียหายที่ได้รับ โดยมีความพึงพอใจการช่วยเหลือเยียวยาในทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนา เพื่อให้การเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับผลกระทบมีความยั่งยืน การเยียวยาควรพัฒนามิติสุขภาพกาย จิตใจและจิตวิญญาณ เศรษฐกิจและสังคม การส่งเสริมการนำหลักศาสนาหรือยุติธรรมชุมชน ในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง การเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง โดยรัฐควรเข้าถึงประชาชน ส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณธรรมและจริยธรรม มีการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน หัวใจสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การสร้างควมยั่งยืนด้านการประกอบอาชีพ ให้ความรู้การประกอบอาชีพควบคู่กับการให้ทุนอาชีพที่มีความต่อเนื่อง สามารถพึ่งตนเองได้ สร้างกระบวนการประเมินติดตามพัฒนาการการฟื้นฟู และความเข้มแข็ง ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน ชุมชน และเพื่อนบ้านต้องร่วมกันช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกัน การเยียวยาจึงจะเป็นการเยียวยาที่ยั่งยืน
2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ผลการวิจัยช่วยให้เห็นกลไกการพัฒนาที่ภาครัฐอาจนำไปสู่การกำหนดนโยบายให้เกิดผลในเชิงปฏิบัติ และให้การสนับสนุนงบประมาณบนพื้นฐานของความคุ้มค่า ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล มีผู้ใช้และผู้ได้ประโยชน์อย่างแท้จริง ได้แก่ กลไกการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะองค์กรฐานรากที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ กลไกการพัฒนากระบวนการข้อมูลสารสนเทศการเยียวยาและฟื้นฟูแบบครบวงจร กลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานเยียวยาและฟื้นฟูในรูปแบบศูนย์บูรณาการ กลไกการพัฒนาการสื่อสารให้เข้าถึงใจประชาชน และกลไกการพัฒนาการทำงานของผู้ปฏิบัติงานเยียวยาให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ควรเน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ให้ชุมชนในพื้นที่มีความเข้มแข็งและเป็นชุมชนต้นแบบได้

รายการอ้างอิง

- กมล กมลตระกูล. (2551). **แนวทางการสร้างสันติภาพใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้** ในมุมมองของ ผู้ได้รับผลกระทบจาก **ความรุนแรง**. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- กระทรวงมหาดไทย . (2547). **รายงานการสำรวจข้อมูลสำมะโนประชากรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้** กับหลักฐานทาง **ทะเบียนราษฎร เสนอตอคณะรัฐมนตรี 3 สิงหาคม 2547**. สืบค้นจาก <http://www.ryt9.com/s/cabt/146831/>.
- คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.). (2549). **รายงานคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.)**. กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.). (2555). **รายงานการค้นหาความจริง เหตุการณ์รุนแรงทางการเมือง และข้อเสนอเพื่อการปรองดองฉบับสมบูรณ์ของ คอป.** กรุงเทพฯ : คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ
- นักศึกษาลัทธิสุตฺรประกาศนียบัตรชั้นสูงการเสริมสร้างสันติสุข รุ่นที่ 1. (2552). **รายงานปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : บทวิเคราะห์และแนวทางการแก้ปัญหาเชิงรุกที่ยั่งยืนด้วยสันติวิธี**. สำนักงานสันติวิธีและธรรมภิบาลสถาบันพระปกเกล้า.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2551). **ประชาเสวนา กระบวนการสู่ทางออกในปัญหาภาคใต้. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 14 (1), 1-16.**
- ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.(2555). **ประกาศคณะกรรมการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบเนื่องจากความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาฟื้นฟูผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2555**. สืบค้นจาก <http://www.sbpac.go.th/index.php?>